

Megszoktuk, így lát észre sem vesszük a csodát: száraz lábbal átkeltünk a Dunán, pontosabban — alatta. Csoszogunk kifelé a metróból, és bőven van időnk elmélázni. Történetesen azon, hogy miért nem mozog csúcsidőben mindhárom mozgólépcső. Avagy fontolgatjuk, hogy melyik nyíl irányában induljunk el. A HÉV-hez, a Duna-partra, netán a térre? H3 olyan szerencsénk van, hogy kedvünkre ögyeleg-hetünk, nem könnyű a választás. Pincétől a padlásig, több szinten és több rétegben nyüzsg, lüktet a Batthyány téri forgatag.

„Mert robog a HÉV, Pomáztól Pestre, Pestről Pomázra robog a HÉV...” És ontja a fővárosba a „bejáró Beákat”. Leszálláskor még mindig révedő a tekintetük. Mások bogarászni kezdik a százfelé mutató táblákat, hogy kijussanak valahogy a napfényre. Ők viszont oda sem figyelve, szinte ösztönösen indulnak el. Riadalom nélkül kerülgetik a kapaosakat, a kötekedőket, a lejmolókat, a nagyhangú külföldieket.

Ha rászánunk egy ferdtály órát, biztonsággal kiszűrhatjuk a profi HÉV-utazókat. Ők nem szaladnak, fejükben a menetrend. Nem tévovák, hogy hova szálljanak. Pontosán tudják, hogy melyik kocsitól kell a legkevesebbet kutyagolni. Fontos ismerektről van szó, hiszen többségük busszal megy tovább. És a busz nem vár, amint sipol a befutó szerelvényt, már berreg is a motorja.

A rutinosak nem okoznak forgalmi dugót az aluljáróban. Annál inkább a rengeteg külföldi. Csoportha verődnek, térképek fölé hajolnak, vagy éppen fejvesztetten szaladgálnak, mint most, ez a nyugat-

német házaspár. A kempingben hagyták az útleveleket.

A bejárók alighanem mindebből semmit sem látnak. Nekik az aluljáró mindennapos. Azaz: napjában kétszeri.

A Duna-partban bezzeg sohasem csalódik az ember. Lehet ősz, vagy nyár, vagy tél, mindig ott találjuk az ácsorgókat. A központi vízelzárót rejtő jókora kötömbön fiatal pár borul össze. Csöppet sem zavaráná őket, ha intim, szerelmi életüket kisebb nézősereg bámulná. Boldog ifjúkor, mikor még ennyire képes egy dologra koncentrálni az ember.

A farmeröltönyös, diplomamatáskás szájában is savanyodni kezd a szőlő, mert gyorsan elfordul, a vizet bámulja. Meg a pecásókat. Hátba most ké-szül a csoda. Halat fognak a zavaros lében. Szemben velünk a Parlament, előtte sétahajó húz el, de mit számít mindez, ha vára-kozni kell. Villamosra. A 9-es ritka madár errefelé. Barátunk aprókat pillantgat az órájára, aztán sétálni kezd a sorstársak között.

Az ősz szakállú, választékos öltözetűnek nem nevezhető urat bezzeg nem

zavarja a tétlen nézelődés. Pityu, a tér hivatásos utcaseprője szerint napi tíz-tizenkét órát eltöltött itt a Főnök. Így szőlítják újságosok, buszsofőrök, csövesek és törzsreggelizők. A Főnök órákat képes meditatálni, akár csúcsforgalom kellős közepén. Étel-italt hoz a tikkadt árusoknak, üvegből borozgat fiatalabb sorstársaival, a téri ácsorgókkal. Még a rendőrök is illendően köszöntik. Büszke fejtartással biccent vissza. Idegenekkel viszont nem tárgyal, a sajtónak nem nyilatkozik. Mint mondja: szigorú normák vezérlik az életét.

A sűrű életet félúton a metró bendője és a lépcsősor között találni. Ahol kora reggel, és délutánonként úgy betömörül a jó-nép, hogy lépni is alig lehet. Az étel-ital automataknál azonban most, a csöndes délelőtti órák is sorba kell állni. A gépek túldolgaláról érzékeljük a forgalmat. A dán monst-rum, amit rossz nyelvek szerint többet kell javíta-ni, mint „etetni” friss szendvicssel, süteménnyel, iszonyú berregéssel adja tudtunkra, hogy újra kell tölteni. Sanyi, aki kétna-ponta tizenhat órázik mellette, egy percre sem bá-

mészkodhat el. Ha nem tesz rögtön árut a kiürült rekeszbe, a következő ve-vő pénzt elnyeli az auto-mata. Akkor aztán kezdődik a szentségtelés, jönnek a panaszosok, kéri a vá-sárlók könyvét. Es Sanyi másik állás után nézhet. Igaz, így is számlálja már a napjait. Az automaták-ból is szerződéses üzletet csinált a vállalat — mon-dja. Ő viszont kisfiú ahhoz, hogy beszálljon a licitbe. Hiszen öt év alatt csak-nem tízmilliót kell befiz-etni a bevételből. Hüle-dezünk: mi lehet az üzlet egy automatán? Sanyi mo-solyog. De a titkot, ami itt tartja a sötétben, a hat-vanfokos hőségben, a gép-sor mellett, nem árulja el.

Ritka pillanat: javítják az ormótlanra formaterve-zett telefonokat. Most mind működik, mondja a fiatal szerelő, akiről kiderül, hogy naponta megfordul itt. Szigorú az ellenőrzés, még annak is utánané-znek, hogy az ellenőr a helyszínen járt-e. Minden-félével teledobálják a ké-szülékeket — panasolja a szerelő. Még belásokkal is — bosszankodom alig fél-óra múlva, mikor telefo-nálni készülök, de kette-sem fönnakad egy másik sárga aprópénzen. Kíván-csiságból végig járjuk a sor hat telefonját. Három máris rossz. Pedig — je-

lenthetjük — vandál ron-gáló nem járt ez idő alatt az aluljáróban.

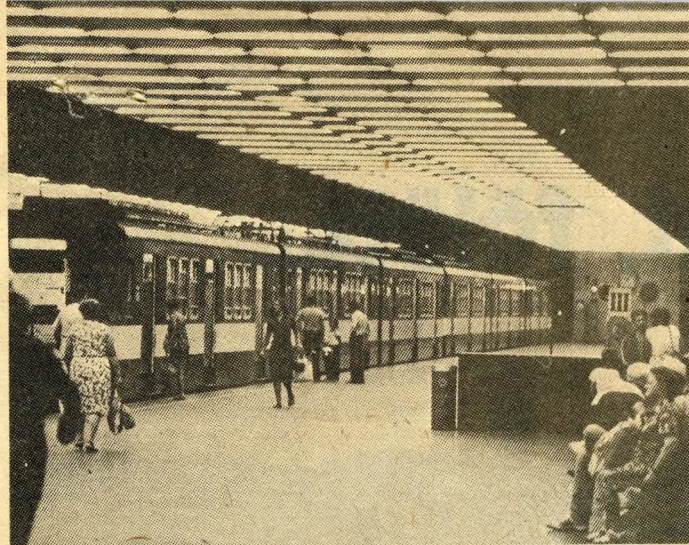
Mintha kivesztek volna a csövesek is. Pedig nyár van. Eppen ezért — vilá-gosít fel Pityu, a hivatá-sos utcaseprő. Ilyenkor csak késő délután kerül-nek elő, Valóban, négy óra táján megjön Ricse és ko-mája, vállukon hálózák. A Balatonról érkeztek, hol-nap Szegedre mennek. Közben lesz egy éjszaka... az még mesze van. Van munkahelyük, azaz volt, a Vidám Parkban. De két napja leszámoltak. Meg-elégelték az ottani állapo-tokat — mondják kritikus hangon. Jól öltözött, ízlé-sesen kifestett leányok bo-rulnak a nyakukba. Régi ismerősök — bök feléjük Ricse. Átvedlik pénztáros-sá, borra gyűlik a forint. Halkan énekelgetni kezde-nek: „E világon ha ütsz tanyát, hétszer szüljön meg az anyád...” — idézik Hobót, nő és József Attilát. Magdi, a harmadikos gim-nazista csak pár hete jár le ide. Egy bizonyos fiú kedvéért — vallja be —, akivel az építőtáborban ismerkedett meg. Egy kalap alá vesznek bennünket a bűnözőkkel — panasolja, miután az Információ egész nap zárva tartó ablakától

SZÍN-TÉR

a város alatt,

9/0

fölött...

tizenhat éves lányok fülébe nem való trágár szölmökkel elűzte egy harcias öregúr. Azelőtt barátja alig volt, most együtt járkálnak mindenfelé. Miért a téren? Valahol találkozni kell. És nem mindig irányítottan, szervezeten esik jól a találka. Otthon nem meri megmondani, hogy idejár. Kilenckor búcsúzik, és átvedlik apu-anyu szende kis tündérévé. Tamás, aki szakácstanuló, nem kell, hogy kettős életet éljen. Esküszik, hogy ránézésre megmondja, kik a „nehézfiúk”, akiket kerülni kell. Mindig ők csinálják a balhét — dohogja. Miattuk zargatnak a rendőrök.

Szinte végszóra érkezik a két posztos rendőr. Nevükön szólítják a srácokat. Ricse kikap, amiért ígérete ellenére nem mosta meg haját. Már-már csalárdias a hangulat. A két új lány adatai azért beke-
rülnek a füzetbe.”

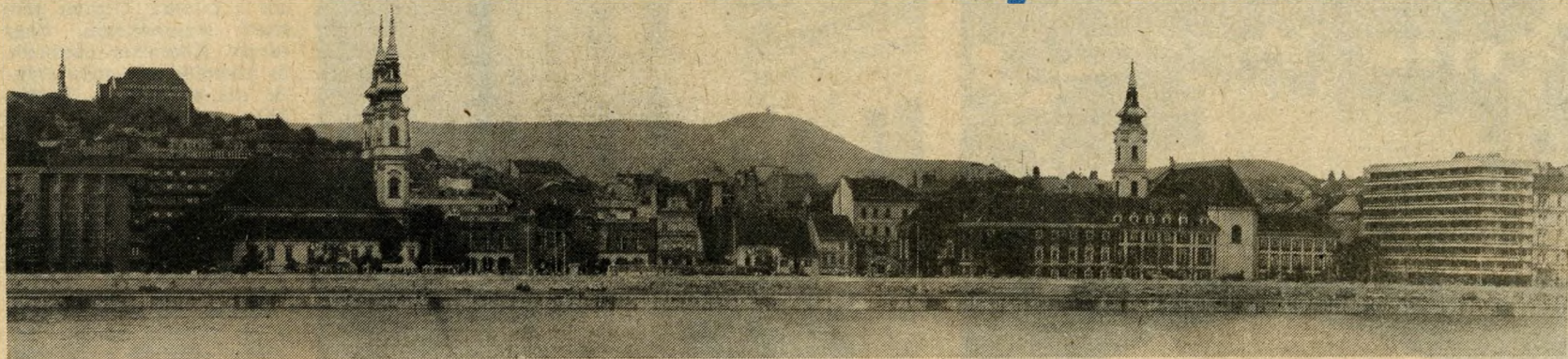
Az alul és fölül járók félúton, a térre vezető lépcsősor beugrójában találják a legújabb látványosságot. Pityu, a hivatásos utcaseprő meséli, hogy egyszer betévedt ide egy falusi bácsika, Belép az öreg, és a szemközti tükrökben meglátja magát. Jobbra fordul, amerre a nyíl mutat, és ott is szembe találkozik önmagával. Ezt azonban már nem tudta elviselni. Harsány üvöltéssel kirohant a helyiségéből. Ha hozzátesszük, hogy mindez a Batthyány tér egyetlen nyilvános illemhelyén — pardon, épülőszépülő toalett szalonjában — történt, talán érthető az ijedelem. Elszoktunk attól, hogy kis és nagy dolgainkat tiszta, sőt ízletesen berendezett köz-W.C.-ben végezzük. Kiss Jenő az úttörő vállalkozás szellemi vezére, övé a kockázat is.

Ki itt belép, nemcsak földig érő tükrök fogadják, hanem halk, andalító zene, a falon poszter, az előtérben kényelmes fotelok. És ami a lényeg: ragyogó tiszta-
ság, kellemes-közömbös illatok minden szegletben.” Szerződéses üzletben vagyunk, Kiss Jenőnek ha-

SZÍN-TÉR

a város alatt, fölött...

vonta 24 ezer forintot kell fizetnie érte a Csatornázási Műveknek. Lesz itt tusoló is, meg babapelenkázó, a nőnek pipereasztal. Igaz, két forint az alapdíj, ám a „tulajtól” hangos köszönést, pár kedves szót is kap a besiető vendég. Avagy egy pohár vizet, amit a nyugdíjas bácsika kért az imént.

Furcsák a pestiek. Akad közöttük, aki szélsébesen érkezik, a hangos „Jó napot kívánok”-tól gyanakvó lesz a tekintete, majd mikor észreveszi a szolid táblát, miszerint 2, azaz kettő forintot kell leszurkolnia, mély lélegzetet vesz, és inkább visszafordul. Igen, a használati díj egyelőre sok vihart kavart. Idős úriember lép ki megkönnyebbülve az előtérbe, fennsőbbiséggel biccent, majd távozik. Kiss Jenő utána szól, hogy a két forintot, ha meg nem sérti, a kedves vendég mintha elfelejtette volna... Az úriember, visszafordul, határozott kézmozdulattal jelzi, hogy szó sincs feledékenységről. De neki elvei vannak, azért nem fizet ilyen helyen. Most történetesen aprója sincs, de ha lenne, sem tenné a tálkába. Bécsben bezzeg bizonyára szó nélkül lerakja a tíz schillinget. És mesél, mesél az istenadta arról, hogy milyen is „odakinn” egy valódi toalett-szalón.

Pityu csak a „placcot” söpri, azt is váltásig, mert akkor átbállag a Margit-hídi HÉV-megállóhoz. Jó állás, mondja, nem szívja el az erejét. Az erő pedig fontos, mert Pityu délutánonként keményen edd az Építőknél. Pityu ökölvívó. Ezért józan életet él. Megállnak az étel automatánál az éhes emberek, és a nyolc-tíz műanyag szeméttartót kikerülve a földre szórják a szemetet. Pityu már arcról látja, mikor készítheti a söprűlapátot. Ennyi az egész. Ilyen egyszerű. És ami a lényeg: nem megerőltető. Pityu táskából eszik, nem jár a Csarnok sörözőbe sem, ahová pedig a térre szállító munkások is betérnek. És kerüli az Angelika presszó finom közönségét, no meg vaskos árait. És még győztes mér-

közés után sem téved le a Casanova bárba, a tér túl-só oldalán. Bennünket viszont érdekel, hogy milyen lehet egy bár holt időben, déli tizenkét órakor. A műemléképület alagsorában, ahol már 1770-ben is ehetett-ihatott az utazó a Fehér kereszt-hez címzett fogadóban, egy szem irodai alkalmazottat találunk. Őt is csak azért, mert javítják a hűtőt a hátsó térben. Ízlésesek a székek, asztalok, a bárpult, de a zongora, ami a fő és egyetlen attrakció itt, és ami köré italukkal odatelepedhetnek a vendégek, csupán ötletesnek tűnik fel ebben az elhagyatottságban. Fényes nappal olyan

egy bár, akár a másnapos vendég reggeli táján. Sápadt, elveszti élénk színeit.

Négy szintet már megjártunk, de a Batthyány, talán az egyetlen terünk, ahol ennél is följebb kúszhatunk. Nevezetesen a vásárcsarnok mozgólépcsőjén. Kapunk egy bevásárlókocsit, lecsapható ülőkéjébe beemeljük a gyereket, és akár egy órára is ott felejtethetjük magunkat a dúsan megrakott polcok között. Ha minden egy helyen kapható, és még csak tülekedni sem kell érte, könnyen fogyhatnak a százasok. Bár azért az egyért, hogy fizethessünk, alaposan meg kell szenvedni. Arányosan el-

osztva, minden második pénztárgépnél ül egy hajszolt tekintetű nő. A sor a nap minden szakában kilométeres. Egyikük bevágja a pénzzel teli fiókot, és kiugrik a helyéről. Elég volt kiabálja hátra, a békésen sétálgató felvigyázóknak. Reggel óta nem evett, órák óta fel sem állt. A sorban mozgolódás támad, tíz perce ácsorgunk az előttünk várakozó hátát bámulva, és most tessék, kiborul a pénztáros. Sok a jó tanács ilyenkor. Arra, hogy milyen foglalkozást válasszon inkább, ha kényeskedik, meg arra, hogy meg lehet nézni, milyen nálunk a munkafegyelem, azért mennek úgy a dolgok, ahogy mennek. A nagymama korábbi hölgy nem szól semmit. Szó nélkül letesz egy kiflit és egy őszibarackot a

pénztárgép mellé. És bátorító mosolyt küld az éhezőknek. A húsz év körüli pénztárosnő haragja csitulni kezd. Elrebeg egy köszönömöt, és mégiscsak visszaül a helyére.

Odalemm százféle a zaj. Autók túlkölnék, zöldségek kínálják hangos szóval árujukat, megjött Attila is, hogy a lelkét kikabálja az Esti Hírlap slágercímével.

Szinte bemenekülünk a Víziváros nevezetes szentélyébe, a Szent Anna templomba. Ott végre hűvös csönd és béke fogad. És eszünkbe jut a hajdani kapitány, aki hú embereivel az országos vásárok színhelyét, a Bomba teret védeni kényszerült. Ma ugyancsak bajban lenne a kései leszármazottakkal.

G. L. F.
Fotó: Harmati János